Péče o pacienta se stomií

Sestra | 12.11.2008 | : Tematický sešit 231 péče o stomiky | : 38 | : Věra Nováková

Člověk se stává stomikem náhle, většinou nikdy předtím nebyl nemocen, neměl žádné zdravotní problémy a je to jako blesk z čistého nebe.

Smíření se se stomií je dlouhodobý proces, kterému přísluší individuální přístup lékařů, sester i rodinných příslušníků. Pacienti často říkají: „Jestli budu mít stomii, tak ať se raději z narkózy neprobudím.“ Proto je dobré, aby pacient byl dostatečně edukován lékařem o nutnosti operace, možnostech operačního výkonu a léčby. Stomická sestra v předoperačním období pacientovi odpoví na jeho další otázky, seznámí ho se stomickými pomůckami, s ošetřováním stomie, stravováním, vyprazdňováním a proč se stomie zakresluje před operací. Nakonec stomii zakreslí na takovém místě, aby si na stomii viděl, aby nebyla v kožním záhybu nebo jizvě, aby mu nevadila při sezení, ohýbání a nebyla v blízkosti jizvy pupeční nebo kostních výčnělků.

Jak používat stomické pomůcky V pooperačním období je velmi důležitý vhodný výběr stomické pomůcky. Přihlíží se k věku pacienta, k jeho manuální zručnosti, k velikosti stomie a samozřejmě, jak se vytvaruje stěna břišní vsedě nebo vestoje, aby nebyla stomie retrahovaná (vpadlá). Stomické pomůcky jsou od různých firem jednodílné, dvoudílné, konvexní, tvarovatelné s uzavřeným sáčkem nebo s výpustí, průhledné nebo tělové barvy. V poslední době jsou téměř všechny sáčky vybaveny filtrem pro odvod plynů. Pacient se učí zacházet se stomickou pomůckou před zrcadlem, kde se provádí edukace a nácvik ošetřování stomie. Pomůcky k ošetřování stomie jsou: stomická pomůcka jednodílná nebo dvoudílná, umyvadlo s vodou, buničitá vata, jednorázová žínka nebo mulové čtverce, pěna Menalind, nůžky, igelitový sáček, stomická kosmetika (odstraňovač náplasti, ochranný film, pasta, adhezivní pasta nebo krém, pohlcovač zápachu, pudr).
Při výměně stomické pomůcky je nutné zajistit si dobrý přístup ke stomii a ochránit oděv před znečištěním. Podložku odlepujeme pomocí odstraňovače náplasti, stolici otřeme buničitou vatou, kůži omyjeme vodou a pěnou Menalind dočista a důkladně vysušíme. V podložce nebo v jednorázovém sáčku vystřihneme otvor velikosti stomie, může být o 0,5 cm větší, aby se dobře lepila a nepřekrývala stomii, přitlačíme ke kůži a nasadíme sáček. Zataháním za sáček provedeme kontrolu, zda je dobře zapnutý. Jednodílný sáček lepíme přehnutý od dolního okraje stomie směrem nahoru tak, aby přesně kopíroval kůži. Nově nalepená stomická pomůcka se musí asi 10 minut prohřát, aby dobře přilnula. Stomická kosmetika se používá individuálně podle potřeb nebo komplikací při ošetřování. Ochranná pasta (60 g) je lepivá a slouží k vyrovnání nerovnosti na kůži. Tvaruje se navlhčeným prstem, nechá se mírně zavadnout a pak se lepí podložka. Na vzduchu tvrdne a v kontaktu s podrážděnou kůží pálí, protože obsahuje alkohol. Adhezivní pasta (30 g) se používá na defekty, je mastná, pod podložkou se musí překrýt ochrannou pastou. Ochranný film se nanáší na čistou a suchou kůži, tvoří ochrannou vrstvu, která podporuje přilnavost a po zaschnutí se lepí stomická pomůcka. Není vhodný na poškozenou kůži, protože obsahuje alkohol a působí palčivě. Odstraňovač náplasti slouží ke snadnějšímu a šetrnému odstranění zbytků podložky a náplasti z kůže. Pohlcovač zápachu se může dávat přímo do sáčku, na potřísněný oděv nebo do ovzduší. Další čisticí a ochranné pomůcky se mohou lišit názvem podle firmy, která je vyrábí. Všechny pomůcky se stále vyvíjejí a zdokonalují.

Při nácviku ošetřování stomie je někdy vhodné zaučit osobu blízkou, kterou si určí pacient. Soběstačný pacient před propuštěním z nemocnice umí obsluhovat stomickou pomůcku, je seznámen s vhodnou a nevhodnou stravou, s limitem pomůcek (2 podložky na týden, 2 uzavřené sáčky na den nebo 1 výpustný sáček na den), jak a kde si je obstará, s eventuálními komplikacemi a má kontakt na stomickou poradnu. Zásady při používání pomůcek: nevystřihovat příliš velký otvor, podložka chrání kůži před vlhkou stolicí, nevystřihovat malý otvor, mohlo by docházet k podtékání, pomůcky lepit na čistou a suchou kůži, dát čas k přilnutí, neohýbat se, nenechat sáček přeplnit, měnit jej nebo vypouštět při poloviční náplni, při řídkém obsahu používat sáčky výpustné, včas si naplánovat výměnu, podle limitu pomůcek.

Komplikace stomií 1) Zácpa nebo průjem většinou vznikají nesprávným stravováním. Strava by měla být pravidelná, plnohodnotná, bez nadýmavých, projímavých a dráždivých potravin, s dostatečným příjmem tekutin a tělesným pohybem.
2) Červená, mokvající kůže může vzniknout při nedostatečné přilnavosti způsobené chybou při ošetřování nebo nevhodnou pomůckou.
3) Krvácení ze stomie může vzniknout při ošetřování, střevo je křehké a může se objevit krev. Silnější krvácení mohou způsobit také antikoagulancia. 4) Prolaps stomie, kdy střevo vyhřezne až několik centimetrů, například při námaze, kašli apod.
5) Parastomální kýla vzniká při námaze, dochází k vyklenutí břišní stěny v oblasti stomie. Při namáhavější činnosti je vhodné používat stomický pás.
6) Granulace někdy vzniká na jizvě po
stezích.
7) Retrakce stomie je nepříjemná kvůli špatné přilnavosti podložky. Řeší se konvexní podložkou nebo ochrannou pastou.
Některé komplikace se musí řešit chirurgicky. Pacient může mít i komplikace psychické, sociální a jiné. Doba si žádá léčit rychle, ekonomicky, ale co je to platné, když se jedná o člověka. Každý může být někdy nemocen.

***

SOUHRN Od prosince 1998 pracuji jako stomická sestra při chirurgickém oddělení v Havlíčkově Brodě. Z desetileté praxe bych se ráda podělila o své zkušenosti.
SUMMAR Y I have worked at surgical department in Havlickuv Brod as a stoma nurse since 1998. In this article I would like to share my ten year experience.

O autorovi| Věra Nováková, Stomická sestra, **nemocnice Havlíčkův Brod**
(novakver@seznam.cz)